

On jokaisen tehtävä puuttua epäasialliseen käytökseen – Toimintamalli jäsenseuroille epäasiallisen käytöksen ennalta ehkäisyyn ja epäasialliseen käytökseen puuttumiseen

Suomen Cheerleadingliitto on sitoutunut vastuulliseen urheilutoimintaan. Liiton vastuullisuusohjelmassa on nimetty tavoitteita ja toimenpiteitä vastuullisen toiminnan toteuttamiseksi. Yksi tärkeä elementti vastuullisen toiminnan ja turvallisen urheilun toteuttamiseksi on turvallisen toimintaympäristön varmistaminen. Suomen Cheerleadingliitossa turvallinen toimintaympäristö varmistetaan lajikulttuurin ja valmennuksen jatkuvalla kehittämisellä sekä ennaltaehkäisevillä toimintamalleilla.

Suomen Cheerleadingliiton syrjintään ja häirintään ja näihin puuttumiseen liittyvä ohjeistus on osana liiton yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Lisäksi liiton kilpailusäännöissä ja kurinpitomääräyksissä määrätään epäasiallisesta käytöksestä, esiin tulleen epäasiallisen käytöksen käsittelystä ja siihen liittyvistä seuraamuksista.

Tämän dokumentin tarkoituksena on antaa liiton jäsenseuroille toimintamalli, miten puuttua epäasialliseen käytökseen seuran eri sidosryhmissä. Toimintamalli ja tukimateriaalit perustuvat Väestöliiton Et ole yksin -hankkeessa tuotettuihin materiaaleihin.

Ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisyn kannalta on oleellista, että epäasiallinen käytös tunnistetaan ja siihen uskalletaan puuttua. Epäasiallista käytöstä voi ilmetä urheilutoiminnassa monessa eri muodossa, tilanteessa ja monien eri toimijaryhmien välillä. Tänä päivänä on tärkeää tunnistaa myös sosiaalisen median rooli epäasiallisen käytöksen ilmenemisessä.

Tunnista epäasiallisen käytöksen ilmenemuodot

Epäasiallinen käytös voi ilmetä mm.

- kiusaamisena
  - suoraa tai epäsuoraa (kasvokkain tai netissä)
  - kertaluonteista tai toistuvaa
  - verbaalista
  - fyysistä
  - sosiaalista tai
  - omaisuuteen kohdistuvaa.
- syrjintänä
  - kohdellaan huonommin kuin toisia jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella.
- seksuaalisen häirintänä
  - sanaton tai fyysinen, luonteeltaan seksuaalinen ei-toivottu käytös, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta.
- seksuaalisena hyväksikäyttönä
  - tekijä hyväksikäyttää asemaansa tai ikäänsä ja taivuttaa yhdyntään tai muuhun seksuaaliseen tekoon alle 18-vuotiaan, joka on tekijän määräysvallassa.
  - lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ikäraja on alle 16-vuotta.

Selkeitä ohjeita kiusaamisen tunnistamisen tueksi löytyy Et ole yksin-palvelun ”ohjeet valmentajille kiusaamisen ennaltaehkäisyyn urheiluharrastuksissa” -dokumentista: <https://storage.googleapis.com/prod-liitto-front-resources/2020/09/91ea7cfa-ohje-valmentajalle-kiusaamisen-ennaltaehkaisyyn.pdf>

Tunnista mahdolliset toimijaryhmät

Epäasiallinen käytös voi ilmetä eri toimijaryhmien välillä. Siksi on tärkeää, että seurassa on käytössä yhteiset kaikille tutut pelisäännöt ja että eri toimijaryhmät on perehdytetty näihin sääntöihin.

Esimerkkejä toimijaryhmistä, joiden välillä epäasiallista käytöstä voi esiintyä:

- urheilija ja valmentaja
- valmentaja/t ja vanhempi/mat
- seuran toimihenkilöt ja seuran jäsenet
- urheilijoiden kesken
- seuran eri jäsenten kesken
- seuran eri joukkueiden välillä

Tunnistamisen lisäksi ennaltaehkäise säännöillä, toimintamalleilla ja vuorovaikutuksella

Säännöt

Seuran säännöt ohjaavat seuran toimintaa. Seuran sääntöihin on tärkeää kirjata, että häirinnästä ja epäasiallisesta käytöksestä voidaan asettaa kurinpidollisia seuraamuksia, listata nämä mahdolliset kurinpidolliset seuraamukset ja niiden käsittely. Näihin kirjauksiin löytyy hyvä malli Olympiakomitean mallisäännöistä <https://www.olympiakomitea.fi/2018/10/19/uudet-seurojen-mallisaannot-hyvakskytty/>.

Toimintamalli

Yksi tärkeä toimi epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyssä tapahtuu jo ennen kuin päästään urheilutoimintaan mukaan. Tämä on rekrytoitavien henkilöiden taustojen tarkastus. Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä tuli voimaan vuonna 2014 ja se mahdollistaa laissa kuvatuin ehdoin mm., että rekisteröity yhdistys voi tarkistaa vapaaehtoisena toimivan henkilön rikostaustan, kun vapaaehtoistehtävään liittyvä toiminta on suunnattu alaikäiselle.

Laista voit lukea lisää täältä: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140148#Pidp446204272>

Rikostaustan tarkistamisen edellytyksistä voit lukea täältä:

<https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/vapaaehtoisenrikostaustaote.html>

Rikostausta on mahdollista tarkistaa myös työsuhteeseen rekrytoitavilta henkilöiltä, kun kyseessä on alaikäisten kanssa toimiminen. Tämän mahdollistaa vuonna 2002 voimaan tullut laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä.

Laista voit lukea lisää täältä: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504>

Lisätietoa rikosrekisteriotteen tilaamisesta löydät täältä:

<https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkanssatoimimiseen.html>.

Vuorovaikutus ja tiedon lisääminen

Toimivalla vuorovaikutuksella on merkittävä rooli turvallisen toimintaympäristön luomisessa. Kannustavalla vuorovaikutuksella voidaan lisätä kykyä ymmärtää ja kunnioittaa toinen toisiamme. Liitto kannustaa seuroja panostamaan vuorovaikutukseen. Liiton valmentajakoulutustarjottimesta löytyy kuuden tunnin (6h) vuorovaikutuskoulutus. Valmentajakoulutuksista voit lukea lisää täältä: <https://scl.fi/koulutustoiminta/valmentajakoulutus/>

Kannustavaan vuorovaikutukseen ja sen hyötyihin voit tutustua mm. International Child Development Program sivustolla: <https://icdp.fi/fi/kannustavavuorovaikutusicdp/>

Tiedon lisääminen epäasiallisesta käytöksestä ja häirinnästä on tärkeää. Et ole yksin -palvelusivustolta löytyy erilaisia materiaaleja seuratoimijoiden, urheilijoiden ja vanhempien kouluttamista varten. Sivustolta löytyy myös avoin ja maksuton verkkokoulutus, joka on suunnattu erityisesti urheiluseuran valmentajille, työntekijöille ja vapaaehtoisille. Verkkokurssiin pääset täältä: <https://www.etoleyksin.fi/verkkokoulutus/>

Muita seuroille hyödyllisiä materiaaleja ennaltaehkäisyn tueksi löydät täältä: <https://www.etoleyksin.fi/epaasiallisen-kaytoksen-ennaltaehkaisy/>

Tapausten käsittely

Jokaisen seuran jäsenen tulisi tietää kenelle epäasiallisesta käytöksestä voi ilmoittaa. Alla on kuvattu asiat, jotka luovat pohjan epäasiallisen käytöksen käsittelylle.

1. Seura on selkeästi nimennyt henkilöt, joille voi ilmoittaa epäasiallisesta käyttäytymisestä. Henkilöiden vaihtumisen takia, on hyvä nimetä heti myös varahenkilöt.
2. Seura on nimennyt elimen, joka tekee kurinpidolliset päätökset (seuran säännöissä).
3. Henkilö/ henkilöt, jotka vastaanottavat kanteita ja huolia on selkeästi nimetty seuran nettisivuilla. On hyvä huomioida, että ainakin yksi valituista henkilöistä olisi helposti lähestyttävä lapsille ja nuorille.
4. Seuran on hyvä harkita myös mahdollisuutta tehdä valitus tai nostaa huoli esiin nimettömästi. Nimettömiä mahdollisuuksia voivat olla esimerkiksi digitaalinen tai fyysinen kirjelaatikko.

Toimintamallit

Et ole yksin -palvelusivustolle on rakennettu valmiiksi erilaisia mallipohjia tapausten käsittelyä varten. Sivustolta löytyy seitsemän erilaista ohjetta/mallia epäasiallisen käytöksen käsittelyyn. Sivustolta löytyy myös suora toimintaohje seuroille: <https://etoleyksin.fi/wp-content/uploads/2019/05/toimintaohjeet-seuroille-epaasiallisen-kaytoksen-tapausten-kasittelyyn.pdf>. Seurat voivat muokata toimintamalleja itselleen sopiviksi tai käyttää niitä sellaisenaan.

Muistattehan tiedottaa kaikkia seuran luottamustoimisia, valmentajia ja toimihenkilöitä toimintamallien olemassaolosta.

Liiton yhteyshenkilö

Suomen Cheerleadingliitossa ensisijainen yhteyshenkilö epäasialliseen käytökseen ja häirintään liittyvissä asioissa on seurakehittäjä. Seurakehittäjän yhteystiedot löytyvät liiton verkkosivuilta täältä: <https://scl.fi/liitto/toimisto/>

Luodaan yhdessä turvallinen toimintaympäristö harrastamiseen ja urheiluun! Käy lataamassa turvallisen seuran tarkistuslista ja tsekkaa missä seurasi on menossa turvallisen toimintaympäristön luomisen suhteen: https://etoleyksin.fi/wp-content/uploads/2020/02/checklist_seuroille_a4.pdf

Tässä esiin tuodut mallit ja pohjat ovat Väestöliiton tuottamia ja löytyvät www.etoleyksin.fi-sivustolta.